

2020.

Helyi tanterv

Etika

1-4. évfolyam

VESZPRÉMI CHOLNOKY JENŐ
ÁLTALÁNOS ISKOLA

Készült a NAT (5/2020.1.31. Kormányrendelet)-hoz alkotott kerettanterv felhasználásával

Etika

Heti és éves óraterv évfolyamonként

évfolyam	heti óraszám	éves óraszám
1.	1	34
2.	1	34
3.	1	34
4.	1	34

A tantervi témakörök és éves óraszámok évfolyamonként

NAT témakörök

1. Éntudat – Önismeret
2. Család – Helyem a családban
3. Helyem az osztály közösségében
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

	Helyi tantervi témakörök	órakeret felosztása			
		1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
1.	Éntudat- Önismeret	5	5	5	5
2.	Család – Helyem a családban	6	6	6	6
3.	Helyem az osztály közösségében	6	6	6	6
4.	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5	5	5	5
5.	A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6	6	6	6
6.	Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6	6	6	6

Etika

Tantárgyi célok és feladatok

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, a szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Az egyént és a közösségeket érintő etikai elvek és az ezekből következő kérdések felismerése az árnyalt, a másik ember vagy csoport szempontjait is megértő gondolkodást fejleszti.

Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és közösségi értékek értelmezése.

A tananyag alapvető értékeket közvetít. Ezek a segítség, megértés, együttérzés, törődés, szabadság, felelősség igazságosság, becsületesség, méltányosság, tolerancia, önazonosság. Ezek a tanuló lelkiismeretének fejlődését szolgálják. A témák feldolgozása a tanulót megfontolt döntésre, kulturált véleményalkotásra és felelős tevékenységre készíteti.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen érzelmi-, érdekkonfliktusok és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést. Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében sikeressé és tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítetik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkézség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

- A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi, társas-lelkületi formálás és a cselekvő magatartásra, viselkedésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
- Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).
- Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érzületi nevelés, a morálfejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
- A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.

Korosztályi adottságaiknál fogva (alsó tagozatos) a gyermekek még nem képesek a tudatosan, teljes felelősséggel meghozott döntések felvállalására, ezért őket folyamatosan tanítani, nevelni, cselekedtetni kell, figyelembe véve a tanulók tipikus és egyéni életkori és fejlődési sajátosságait.

Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag is felkészült személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani ismeretekkel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok).

1-2. évfolyam

Az alsó tagozat első két évfolyamán az etika tantárgy elsődleges feladata az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása. Továbbá a tanuló önmagáról és közvetlen környezetéről szerzett ismereteinek tudatossá tétele, a legalapvetőbb szocio-emocionális eszköztárának létrehozása és a szokásszintű viselkedések belsővé válása.

Az érzelmi-lelkületi nevelés során figyelembe kell vennünk, hogy a korai iskoláskorban elcsitulnak a viharos ösztöntendenciák, és a tanuló érzelmvilágában is törekszik a felnőtt világ elvárásainak megfelelni. A család, mint az érzelmek legfontosabb biztosítója, továbbra is döntő jelentőségű a számára, de már képes elfogadni a pedagógusok és a kortársak érzelmi megnyilvánulásait. A megterhelő érzelmekkel nem tud egyedül megküzdeni. A gyermekkor meghatározó érzelmei: a szeretet, a biztonság, a bizalom, a félelem. Fontos e korosztály esetében a szülővel, a tanárokkal, a tekintélyszemélyekkel való kapcsolat.

Fontos szempont a tanító nyitott, válaszkész, az őszinte véleménynyilvánítást folyamatosan fenntartó, támogató és tiszteletben tartó pedagógiai attitűdje a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével. A tanórákon a korosztály képességeihez alkalmazkodva nagyobb súllyal jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok pontos megfogalmazása. Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt az 1–2. osztályos kerettantervben különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűségekre érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.

Az 1–2. évfolyam kerettanterve a tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegeire összpontosít. Az első két évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

1. évfolyam

	tantervi témakörök	órakeret
1.	Éntudat- Önismeret	5
2.	Család – Helyem a családban	6
3.	Helyem az osztály közösségében	6
4.	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5
5.	A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6
6.	Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6
	összesen:	34

Témakör: Éntudat – Önismeret

Éves óraszám: 5 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;
- csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Önismeret</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját jellemzők - Külső és belső tulajdonságok azonosítása, azok megítélésformáló ereje - Saját környezet bemutatása - Saját szokások azonosítása <p>Érzelmek megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját alapérzelmek felismerése, szóbeli megfogalmazása - Gondolatok és érzelmek kifejezése a helyzethez illően - Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése - Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása - A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása <p>Fejlődés</p> <ul style="list-style-type: none"> - A változások felismerése - A testi és szellemi fejlődés lépéseinek azonosítása - Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása - Hatékony tanulási technikák és feltételek gyűjtése - Saját tanulási célok és jó szokások meghatározása - Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása 	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; - céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.
<p>fogalmak: én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás</p>	

Témakör: Család – Helyem a családban

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket
- azonosítja a családi szerep- és felelősségvállalást
- átéli a különböző családi események fontosságát
- megérti, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Egészséges életmód</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítása, az érzelmek hatása a fiziológiai állapotokra - Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiák ismerete - A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban - Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítása (a jó és rossz stressz megkülönböztetése) - Helyzetek azonosítása, melyekben segítségnyújtásra vagy kérésre van szükség <p>A tanács, segítség ajánlásának és kérésének módjainak gyakorlása</p> <p>Családi és tágabb kapcsolatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Családtagok, családi viszonyok jellemzése - A családtagok közös tevékenységeinek megismerése - Szokások a családban, és azok szerepének felismerése - Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése - A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítása: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök <p>Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító események</p> <ul style="list-style-type: none"> - A pozitív, megtartó emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése - Módszerek megismerése a negatív érzelmek kezelésére - A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése - Változások, események azonosítása a családban - A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása 	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait; - megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában; - képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit; - felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.

<p>fogalmak: biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznapi, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet</p>	

Témakör: Helyem az osztály közösségében

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;
- megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
- felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
----------------------------------	-----------------

<p>Kommunikáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - A társas érintkezés és a beszélgetés alapvető szabályainak ismerete - Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése - A verbális és-nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezése - Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és non-verbális elemek felismerése <p>Kortárs kapcsolatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal - A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formák megkülönböztetése - A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése - A barátság kezdeményezése és ápolása <p>Konfliktusok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása - Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása <p>Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése, és a rájuk való megfelelő reakció tanulása</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait; - mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit; - különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére; - megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait; - rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen; - ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.
<p>fogalmak: figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret</p>	

Témakör: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

Éves óraszám: 5 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre;
- ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>A lakóhely jellemzői</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját kedvelt helyszínek a lakókörnyezetben, a lakóhelyhez kötődés megfogalmazása - Saját lakóhely néhány nevezetességének, fontos helyeinek, személyeinek megismerése - Felismeri a lakókörnyezet közös gondozásának módjait és fontosságát <p>Közös ünnepek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egyes egyházak ünnepekörei - A nemzeti ünnepek háttérében álló történetek megismerése - Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése - Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok keresése (érzelmek, gondolatok, szokások) - Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában <p>Az együttélés szabályai</p> <ul style="list-style-type: none"> - A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben - A szabályszegés következményeinek felismerése - Az osztály életének közös megszervezése, megbeszélési technikák gyakorlása, kompromisszumos megoldások felismerése 	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat; - különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit; - az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fikatív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről; - felismeri a közösségek működésének feltételeit,—és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.
<p>fogalmak: lakóhely, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség</p>	

Témakör: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri a természet esztétikus rendjét,
- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
----------------------------------	-----------------

<p>A természet védelme</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák megfogalmazása ember és természet kapcsolódására - Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása - A saját környezetben található természeti értékek gyűjtése - A természetvédelem fontosságának a felismerése - Veszélyeztetett élőlények és veszélyeztetettségük okainak megismerése - Környezetkárosító cselekvések azonosítása, elkerülése <p>Környezetvédelem</p> <ul style="list-style-type: none"> - A fenntarthatóság helye a mindennapi cselekvésben - A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása - A takarékoság elvének elfogadása, megfogalmazása - A környezetkárosító magatartások elkerülési módjainak megismerése - A saját, a természetben tanúsított viselkedésének kontrolálása - Stratégiák kialakítása a környezetkárosító magatartás elkerülésére 	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről; - megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme; - fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.
<p>fogalmak: gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környezetkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem</p>	

Témakör: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
- megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
---	------------------------

<p>Kérdések a világról</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről - A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források) - Gondolatok megfogalmazása a tapasztalaton túli világról (a gondolkodás, gondviselés, megismerés, képzelet, világmindenség, idő fogalma) <p>Vallás, hit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban) - A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése <p>Erkölc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az együttélést befolyásoló főbb értékek azonosítása vallási vagy kulturálisan hagyományozott történetekben (bibliai történetek, mesék, mondák) - A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban - Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról - Annak felismerése, hogy az emberek nem egyértelműen jók vagy rosszak, csak a cselekvéseik ítéelhetők meg 	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet; - a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.
<p>fogalmak: vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, érték, szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem, jó és rossz</p>	

2. évfolyam

	tantervi témakörök	órakeret
1.	Éntudat- Önismeret	5
2.	Család – Helyem a családban	6
3.	Helyem az osztály közösségében	6
4.	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5
5.	A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6
6.	Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6

Témakör: Éntudat – Önismeret

Éves óraszám: 5 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;
- csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
---	------------------------

<p>Önismeret</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját jellemzők - Külső és belső tulajdonságok azonosítása, azok megítélésformáló ereje - Saját környezet bemutatása - Saját szokások azonosítása <p>Érzelmek megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját alapérzelmek felismerése, szóbeli megfogalmazása - Gondolatok és érzelmek kifejezése a helyzethez illően - Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése - Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása - A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása <p>Fejlődés</p> <ul style="list-style-type: none"> - A változások felismerése - A testi és szellemi fejlődés lépéseinek azonosítása - Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása - Hatékony tanulási technikák és feltételek gyűjtése - Saját tanulási célok és jó szokások meghatározása - Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása 	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; - céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.
<p>fogalmak: én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás</p>	

Témakör: Család – Helyem a családban

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket
- azonosítja a családi szerep- és felelősségvállalást
- átéli a különböző családi események fontosságát
- megérti, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Egészséges életmód</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítása, az érzelmek hatása a fiziológiai állapotokra - Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiák ismerete - A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban - Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítása (a jó és rossz stressz megkülönböztetése) - Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség <p>A tanács, segítség ajánlásának és kérésének módjainak gyakorlása</p> <p>Családi és tágabb kapcsolatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Családtagok, családi viszonyok jellemzése - A családtagok közös tevékenységeinek megismerése - Szokások a családban, és azok szerepének felismerése - Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése - A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítása: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök <p>Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító események</p> <ul style="list-style-type: none"> - A pozitív, megtartó emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése - Módszerek megismerése a negatív érzelmek kezelésére - A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése - Változások, események azonosítása a családban - A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása 	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait; - megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában; - képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit; - felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.
<p>fogalmak: biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznapi, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet</p>	

Témakör: Helyem az osztály közösségében

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;
- megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
- felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Kommunikáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - A társas érintkezés és a beszélgetés alapvető szabályainak ismerete - Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése - A verbális és-nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezése - Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és non-verbális elemek felismerése <p>Kortárs kapcsolatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal - A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formák megkülönböztetése - A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése - A barátság kezdeményezése és ápolása <p>Konfliktusok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása - Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása <p>Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése, és a rájuk való megfelelő reakció tanulása</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A témakör tanulása eredményeként a tanuló ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait; – mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit; – különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére; – megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait; – rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuljon kapcsolatokat kezdeményezzen; – ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.
<p>fogalmak: figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret</p>	

Témakör: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

Éves óraszám: 5 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre;
- ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>A lakóhely jellemzői</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját kedvelt helyszínek a lakókörnyezetben, a lakóhelyhez kötődés megfogalmazása - Saját lakóhely néhány nevezetességének, fontos helyeinek, személyeinek megismerése - Felismeri a lakókörnyezet közös gondozásának módjait és fontosságát <p>Közös ünnepek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az egyes egyházak ünnepkörei - A nemzeti ünnepek háttérében álló történetek megismerése - Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése - Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok keresése (érzelmei, gondolatok, szokások) - Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában <p>Az együttélés szabályai</p> <ul style="list-style-type: none"> - A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben - A szabályszegés következményeinek felismerése - Az osztály életének közös megszervezése, megbeszélési technikák gyakorlása, kompromisszumos megoldások felismerése	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat; - különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit; - az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről; - felismeri a közösségek működésének feltételeit, —és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.
<p>fogalmak: lakóhely, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség</p>	

Témakör: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri a természet esztétikus rendjét,
- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>A természet védelme</p> <ul style="list-style-type: none"> - Példák megfogalmazása ember és természet kapcsolódására - Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása - A saját környezetben található természeti értékek gyűjtése - A természetvédelem fontosságának a felismerése - Veszélyeztetett élőlények és veszélyeztetettségük okainak megismerése - Környezetkárosító cselekvések azonosítása, elkerülése <p>Környezetvédelem</p> <ul style="list-style-type: none"> - A fenntarthatóság helye a mindennapi cselekvésben - A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása - A takarékoság elvének elfogadása, megfogalmazása - A környezetkárosító magatartások elkerülési módjainak megismerése - A saját, a természetben tanúsított viselkedésének kontrolálása - Stratégiák kialakítása a környezetkárosító magatartás elkerülésére	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről; - megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme; - fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.
<p>fogalmak: gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környezetkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem</p>	

Témakör: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
- megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Kérdések a világról</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről - A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források) - Gondolatok megfogalmazása a tapasztalaton túli világról (a gondolkodás, gondviselés, megismerés, képzelet, világmindenség, idő fogalma) <p>Vallás, hit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban) - A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése <p>Erkölc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az együttélést befolyásoló főbb értékek azonosítása vallási vagy kulturálisan hagyományozott történetekben (bibliai történetek, mesék, mondák) - A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban - Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról - Annak felismerése, hogy az emberek nem egyértelműen jók vagy rosszak, csak a cselekvéseik ítélhetők meg	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet; - a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.
<p>fogalmak: vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, érték, szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem, jó és rossz</p>	

3–4. évfolyam

Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán az etika tantárgy célkitűzése a korábbi években megalapozott ismeretek elmélyítése, a készségek továbbfejlesztése; a felvetett témákban való alaposabb elmélyülés. A reális énkép kialakítására építve megkezdődhet a személyes erősségek és hiányosságok feltérképezése és alakítása; a szocio-emocionális készségek tudatos fejlesztése és a tanulót közvetlenül körülvevő társadalmi közegek után a tágabb környezet etikai szempontú vizsgálata és megértése.

A 3–4. évfolyamon folytatódik a zsidó-keresztén-keresztyén erkölcsi értékrend alapozása, a tanulók által képviselt értékek személyre szabott mintázatának kialakulása. A lelki én, a lelkiismeret kialakulása révén a tanulók már képesek megérteni viszonylag ellentmondásos érzelmeket és tulajdonságokat is; empatikus képességük fejlődésével pedig egyre inkább képesek mások élethelyzetének megértésére. Felerősödik a kortársak hatása, de még a pedagógus által közvetített értékeket tekintik mérvadónak. A pedagógus feladata ebben az időszakban a csoportok értékrendbeli azonosítása a szélsőségek elkerülése, valamint a tanulókkal együtt a megismert közegek kereteinek kibővítése, az eddig alapszinten ismert és alkalmazott viselkedési minták szélesebb körben való alkalmazhatósága. A 3–4. évfolyamon fontos szerepet kapnak a tanulók önszerveződési folyamatai, saját kitűzött fejlődési céljai, valamint az azok megvalósításához vezető út megtervezése, és ennek pedagógusi nyomon követése. A pedagógus feladata ebben az életkorban az érzékenyítés, a tanulók személyes véleményére és tapasztalataira vonatkozó elfogadás és nyitottság, a társadalmi felelősségvállalás modellálása. Az alkalmazott pedagógiai módszerekben a szóbeli kifejezőkészség és az öntudatosság fejlődésével fokozatosan bővül a szóbeli, majd írásbeli feladatok köre, ugyanakkor fontos, hogy legyenek cselekedeteken alapuló, dramatikus és kreativitást igénylő, alkotó feladatok is a tanórákon.

A 3–4. évfolyamokon előtérbe kerül a hithez kapcsolódó alapvető erkölcsi értékrend megismerése, megértése és belsővé tétele is. Lényege, hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljon: az alapvető értékek eredete, forrásai és ezek belsővé válása tovább formálhatja spirituális világképüket is. A pedagógiai munka fontos eleme a tanulók önálló kötelezettségtudatának, akaraterejének és öntevékenységének fejlesztése; a szorgalom, kitartás és felelősségvállalás autonóm erkölcsi értékrendbe való beépülésének előmozdítása. Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán a korábbi években megalapozott normatív erkölcsi gondolkodás, önismeret, érzelmi intellektus, spirituális világkép és társas felelősségvállalás tovább fejlődik, elmélyül, az értékrend stabilizálódik, ennek következtében a tanulók egyre határozottabban nyilvánítják ki saját véleményüket, egyre megalapozottabban hoznak döntéseket.

3. évfolyam

	tantervi témakörök	órakeret
1.	Éntudat- Önismeret	5
2.	Család – Helyem a családban	6
3.	Helyem az osztály közösségében	6
4.	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5
5.	A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6
6.	Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6
	összesen:	34

Témakör: Éntudat – Önismeret

Éves óraszám: 5 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a gyengeségek fejleszthetők, és teljesíthető rövid távú célokat tűz maga elé saját tudásának és képességeinek fejlesztése céljából.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Önismeret</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját főbb testi tulajdonságok és személyiségjegyek azonosítása, az önészlelés és a környezettől érkező jelzések értelmezése - Annak felismerése, hogy minden embernek vannak erősségei és fejleszthető területei - Saját fejlődési folyamatok észlelése, jellemzése - Önfegyelem gyakorlása <p>Érzelmek kezelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az alapérzelmeken túlmutató kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése, az ezekre adott társadalmilag elfogadható reakciók gyakorlása - Az önuralom fejlesztése, és cselekvési készségének megismerése - Az érzelmek konstruktív kifejezési módjai és egyénspecifikus érzelemszabályozási stratégiák kialakítása. 	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait; - felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit; - célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; - céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

<p>Célok és tervek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját vágyak és célok megfogalmazása és ezek elkülönítése - Terv kialakítása egy saját cél elérése érdekében: cselekvéses feladatok, tervszerű lépések meghatározása, a haladás ellenőrzése és értékelése - Önmotiváló és önjutalmazási stratégiák megismerése, a kitűzött cél és a valóban elért eredmény összehasonlítása <p>Siker és kudarc értelmezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A kitarás és a pozitív viszonyulás megtartása kudarc esetén is, annak felismerése, hogy a kudarcból levont következtetések is az egyén fejlődését szolgálják - Reális és irreális célok felismerése, a vágyak és célok összefüggéseinek feltárása - Személyes példaképek kiválasztása 	
<p>fogalmak: tulajdonság, érzelem, önuralom, vágy, terv, siker, eredmény, meggyőződés, példakép</p>	

Témakör: Család – Helyem a családban

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri a család testi, lelki -védelemmel kapcsolatos feladatait
- motivált az őt érintő problémák megoldáskeresésében;
- saját maga is keres módszereket a stresszhelyzetben keletkezett negatív érzelmek, gondolatok és tettek kezeléséhez.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
---	------------------------

<p>Egészség-biztonság</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása - Stresszhelyzetek azonosítása saját példákon keresztül, jó és rossz stressz megkülönböztetése, a stressz- és indulatkezelés tudatos alkalmazása az azt megkívánó helyzetekben - A bántalmazás felismerése, megelőzése, az elérhető segítő személyek és szervezetek azonosítása - A kiközösítés azonosítása, elhárításának és megelőzésének lehetőségei - Annak megértése, hogy mindenkinek joga van a biztonságához és az emberi méltósághoz <p>Családok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével - Családi hagyományok azonosítása, családi ünnepek megtartása - Érzelmi kötelek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése - Saját szerep vállalása az ünnepek előkészítésében és megtartásában <p>Családi élet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját szerepvállalás azonosítása a család mindennapjaiban - A gyermekek és felnőttek feladatai - Saját tettekért való felelősségvállalás, a következmények elfogadása - A „szabad”, „lehet” és „kell” értelmezése - Az együttérzés, empátia, a kommunikáció módjainak gyakorlása - A családtagok egymásrautaltsága, közös feladatok azonosítása, a részvállalás szükségszerűségének felismerése 	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló ismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat; - felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait - megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni; - megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét; - felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz; - képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit.
<p>fogalmak: együttérzés, bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás, joga van</p>	

Témakör: Helyem az osztály közösségében

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában
- megkülönbözteti a sértő és tiszteletteljes közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; saját érdekeit és véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
- felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Kommunikáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - A kommunikációban részt vevő partnerek nézőpontjának megismerése, a megértésre törekvés eszközeinek használata - Az indulatszabályozás, a türelem, a másik fél érzelmeinek és véleményének tiszteletben tartása - A többszereplős kommunikációban fellépő félreértés felismerése, tisztázó kérdések megfogalmazása - Ismerkedés az erőszakmentes kommunikációval: az értő figyelem és az én-közlés - Verbális és non-verbális jelzések közötti ellentmondás felismerése - Az érvelés szabályainak megismerése <p>Kortárs kapcsolatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kölcsönös és megtartó kortárs kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása - A barátság kialakulásához szükséges személyes preferenciák azonosítása, a visszautasítás feldolgozása - Az előítélet felismerése és a bizalom feltételei - A társak megismerésének módjai - Saját kapcsolatok véleményezése, a kapcsolatok jobbításának lehetőségei <p>Jogok, szabályok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Néhány alapvető gyermeki jog megismerése - A gyermekek joggyakorlásában részt vevő felnőttek, az alapjogok elérésének különböző módjai 	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait; - mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit; - különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére; - megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait; - rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen; - társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi;

<ul style="list-style-type: none"> - Az alapvető gyermeki jogok sérülésének felismerése, a segítségkérés lehetőségei - Megérti, hogy a tanulás jog és kötelesség 	
fogalmak: megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség	

Témakör: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

Éves óraszám: 5 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségét, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Teremtett értékek</p> <ul style="list-style-type: none"> - A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyei - Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakókörnyezetben - Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival - A tárgyak és technológiák szerepe az életmódban - Az újítás és a kreativitás, mint a teremtett értékek megőrzésének, fejlesztésének alapja <p>Közösség</p> <ul style="list-style-type: none"> - A társas szabályok értelme, célja, értelmezése - Közösségi szabályalkotási és értékelési technikák alkalmazása - A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása - Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése - Az ünneplés közösségformáló ereje - A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái 	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket megszerezni, - érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat; - ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népek közös alkultúrájáról; - különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit;

<ul style="list-style-type: none"> - A nehéz helyzetben lévők közös segítése <p>Jog és biztonság</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tárgyi és szellemi tulajdon és az ahhoz való jog fogalmai - A személyiségi jogok érvényesülése és sérelme a virtuális és valós térben - A virtuális térben való viselkedés biztonsági szabályai 	<ul style="list-style-type: none"> - ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket; - tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről; - mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekben véleményt alakít ki ezekről.
<p>fogalmak: hagyomány, tulajdon, ünnep, egyházi ünnep, természeti érték, történelmi érték, szabályalkotás, együttműködés, befogadás, felelősségvállalás</p>	

Témakör: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére.
- felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Környezetszennyezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére - Az élet védelmének és a felelősségvállalás etikai elvének megismerése - A környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés felismerése <p>Környezetvédelem</p> <ul style="list-style-type: none"> - A környezetvédelem főbb szempontjai - A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során - Pazarlás és annak mérséklése, felesleges tárgyak és a mértékletes fogyasztási szokások - A hulladék és a szemét fogalma, a hulladék-újrahasznosítás - Cselekvési minták és újítások megismerése a környezet megújítása, szépítése, élhetőbbé tétele érdekében - Személyes és közös lista készítése a megőrzendő kulturális és természeti értékekről	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is; - fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre.
<p>fogalmak: környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtett rend, természeti érték</p>	

Témakör: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja az olvasott vagy a hallott zsidó és keresztény bibliai tanításokban vagy más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
- megérti, értelmei az európai, a nemzeti kultúra eredetét, forrását.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Kérdések a világról</p> <ul style="list-style-type: none"> - A környező világ megismerésének lehetőségei - A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése - A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erényei <p>Vallás</p> <ul style="list-style-type: none"> - A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe - Alapvető egyházi ünnepek és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események: a karácsonyi, a húsvéti és pünkösti ünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban) - Személyes meggyőződés és hit jelentése - Az azonos hittel rendelkezők közössége <p>Értékek a vallási történetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótekingodás), az életünket vezérlő arany szabályok, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd) - A vallási történetekben gyökerező erkölcsi értékek és tanítás megfogalmazása	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló értelmezi a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákon keresztül alkalmazza, és megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban; - megismer az egyes egyházak ünnepeireihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteket; - megismer az egyes egyházi ünnepekről (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah) kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat - a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz.
<p>fogalmak: érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál</p>	

4. évfolyam

	tantervi témakörök	órakeret
1.	Éntudat- Önismeret	5
2.	Család – Helyem a családban	6
3.	Helyem az osztály közösségében	6
4.	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5
5.	A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6
6.	Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6
	összesen:	34

Témakör: Éntudat – Önismeret

Éves óraszám: 5 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a gyengeségek fejleszthetők, és teljesíthető rövid távú célokat tűz maga elé saját tudásának és képességeinek fejlesztése céljából.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Önismeret</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját főbb testi tulajdonságok és személyiségjegyek azonosítása, az önészlelés és a környezettől érkező jelzések értelmezése - Annak felismerése, hogy minden embernek vannak erősségei és fejleszthető területei - Saját fejlődési folyamatok észlelése, jellemzése - Önfegyelem gyakorlása <p>Érzelmek kezelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az alapérzelmeken túlmutató kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése, az ezekre adott társadalmilag elfogadható reakciók gyakorlása - Az önuralom fejlesztése, és cselekvési készségének megismerése - Az érzelmek konstruktív kifejezési módjai és egyénspecifikus érzelmszabályozási stratégiák kialakítása. <p>Célok és tervek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait; - felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit; - célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; - céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

- Saját vágyak és célok megfogalmazása és ezek elkülönítése
- Terv kialakítása egy saját cél elérése érdekében: cselekvéses feladatok, tervszerű lépések meghatározása, a haladás ellenőrzése és értékelése
- Önmotiváló és önjutalmazási stratégiák megismerése, a kitűzött cél és a valósan elért eredmény összehasonlítása

Siker és kudarc értelmezése

- A kitartás és a pozitív viszonyulás megtartása kudarc esetén is, annak felismerése, hogy a kudarcból levont következtetések is az egyén fejlődését szolgálják
- Reális és irreális célok felismerése, a vágyak és célok összefüggéseinek feltárása
- Személyes példaképek kiválasztása

fogalmak: tulajdonság, érzelem, önuralom, vágy, terv, siker, eredmény, meggyőződés, példakép

Témakör: Család – Helyem a családban

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri a család testi, lelki -védelemmel kapcsolatos feladatait
- motivált az őt érintő problémák megoldáskeresésében;
- saját maga is keres módszereket a stresszhelyzetben keletkezett negatív érzelmek, gondolatok és tettek kezeléséhez.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Egészség-biztonság</p> <ul style="list-style-type: none"> - A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása - Stresszhelyzetek azonosítása saját példákon keresztül, jó és rossz stressz megkülönböztetése, a stressz- és indulatkezelés tudatos alkalmazása az azt megkívánó helyzetekben - A bántalmazás felismerése, megelőzése, az elérhető segítő személyek és szervezetek azonosítása - A kiközösítés azonosítása, elhárításának és megelőzésének lehetőségei - Annak megértése, hogy mindenkinek joga van a biztonsághoz és az emberi méltósághoz <p>Családok</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével - Családi hagyományok azonosítása, családi ünnepek megtartása - Érzelmi kötelékek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése - Saját szerep vállalása az ünnepek előkészítésében és megtartásában <p>Családi élet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló ismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat; - felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait - megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni; - megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét; - felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz; - képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit.

<ul style="list-style-type: none"> - Saját szerepvállalás azonosítása a család mindennapjaiban - A gyermekek és felnőttek feladatai - Saját tettekért való felelősségvállalás, a következmények elfogadása - A „szabad”, „lehet” és „kell” értelmezése - Az együttérzés, empátia, a kommunikáció módjainak gyakorlása - A családtagok egymásrataltsága, közös feladatok azonosítása, a részvállalás szükségességének felismerése 	
<p>fogalmak: együttérzés, bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás, joga van</p>	

Témakör: Helyem az osztály közösségében

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában
- megkülönbözteti a sértő és tiszteletteljes közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; saját érdekeit és véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
- felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
Kommunikáció <ul style="list-style-type: none"> - A kommunikációban részt vevő partnerek nézőpontjának megismerése, a megértésre törekvés eszközeinek használata - Az indulatszabályozás, a türelem, a másik fél érzelmeinek és véleményének tiszteletben tartása - A többszereplős kommunikációban fellépő félreértés felismerése, tisztázó kérdések megfogalmazása - Ismerkedés az erőszakmentes kommunikációval: az értő figyelem és az énközlés - Verbális és non-verbális jelzések közötti ellentmondás felismerése - Az érvelés szabályainak megismerése Kortárs kapcsolatok <ul style="list-style-type: none"> - Kölcsönös és megtartó kortárs kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása - A barátság kialakulásához szükséges személyes preferenciák azonosítása, a visszautasítás feldolgozása - Az előítélet felismerése és a bizalom feltételei - A társak megismerésének módjai - Saját kapcsolatok véleményezése, a kapcsolatok jobbításának lehetőségei Jogok, szabályok <ul style="list-style-type: none"> - Néhány alapvető gyermeki jog megismerése	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait; - mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit; - különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére; - megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait; - rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen; - társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi;

<ul style="list-style-type: none"> - A gyermekek joggyakorlásában részt vevő felnőttek, az alapjogok elérésének különböző módjai - Az alapvető gyermeki jogok sérülésének felismerése, a segítségkérés lehetőségei - Megérti, hogy a tanulás jog és kötelesség 	
fogalmak: megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség	

Témakör: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

Éves óraszám: 5 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségét, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Teremtett értékek</p> <ul style="list-style-type: none"> - A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyei - Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakókörnyezetben - Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival - A tárgyak és technológiák szerepe az életmódban - Az újítás és a kreativitás, mint a teremtett értékek megőrzésének, fejlesztésének alapja <p>Közösség</p> <ul style="list-style-type: none"> - A társas szabályok értelme, célja, értelmezése - Közösségi szabályalkotási és -értékelési technikák alkalmazása - A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása - Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése - Az ünneplés közösségformáló ereje - A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái - A nehéz helyzetben lévők közös segítése <p>Jog és biztonság</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket megszerezni, - érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat; - ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népek közös alapkulturájáról; - különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit; - ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket;

<ul style="list-style-type: none"> - A tárgyi és szellemi tulajdon és az ahhoz való jog fogalmai - A személyiségi jogok érvényesülése és sérelme a virtuális és valós térben - A virtuális térben való viselkedés biztonsági szabályai 	<ul style="list-style-type: none"> - tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről; - mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekben véleményt alakít ki ezekről.
<p>fogalmak: hagyomány, tulajdon, ünnep, egyházi ünnep, természeti érték, történelmi érték, szabályalkotás, együttműködés, befogadás, felelősségvállalás</p>	

Témakör: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére.
- felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Környezetszennyezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére - Az élet védelmének és a felelősségvállalás etikai elvének megismerése - A környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés felismerése <p>Környezetvédelem</p> <ul style="list-style-type: none"> - A környezetvédelem főbb szempontjai - A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során - Pazarlás és annak mérséklése, felesleges tárgyak és a mértékletes fogyasztási szokások - A hulladék és a szemét fogalma, a hulladék-újrahasznosítás - Cselekvési minták és újítások megismerése a környezet megújítása, szépítése, élhetőbbé tétele érdekében - Személyes és közös lista készítése a megőrzendő kulturális és természeti értékekről	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is; - fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre.
<p>fogalmak: környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtett rend, természeti érték</p>	

Témakör: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

Éves óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja az olvasott vagy a hallott zsidó és keresztény bibliai tanításokban vagy más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
- megérti, értelmei az európai, a nemzeti kultúra eredetét, forrását.

Fejlesztési feladatok, ismeretek	Elvárt eredmény
<p>Kérdések a világról</p> <ul style="list-style-type: none"> - A környező világ megismerésének lehetőségei - A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése - A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erényei <p>Vallás</p> <ul style="list-style-type: none"> - A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe - Alapvető egyházi ünnepek és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események: a karácsonyi, a húsvéti és pünkösti ünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban) - Személyes meggyőződés és hit jelentése - Az azonos hittel rendelkezők közössége <p>Értékek a vallási történetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótekingodás), az életünket vezérlő arany szabályok, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd) - A vallási történetekben gyökerező erkölcsi értékek és tanítás megfogalmazása	<ul style="list-style-type: none"> - A témakör tanulása eredményeként a tanuló értelmezi a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákon keresztül alkalmazza, és megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban; - megismer az egyes egyházak ünnepeireihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteket; - megismer az egyes egyházi ünnepekről (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah) kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat - a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz.
<p>fogalmak: érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál</p>	